

SÝNIEINTAK
má ekki fjarlægja

eild

SKÝRSLA

UM

JARÐHITAATHUGANIR Í SKAGAFIRÐI
Eftir

Jón Jónsson

Sept. 1959

JARDFRÉBÍLEGAR AÞHUGANIR.Hofsvellir.

Hofsvellir er nýbýli úr landi Hofs. Laugin er neðst í grasi gróinni brekku og hefur verið steypt kringum hana, og vatnið leitt í húsið, sem stendur lengra. Hití er um 64°C en vatnamagn lítið. Fast berg sést ekki við lagina, en ef dæma skal af lýsingu, virðist vatnið koma úr tiltölulega lausri sandsteins- eða malar-klöpp. Mül og sandur er vantanlega samanbakið af kísilsýru úr laugarvatninu. Nokkur kísilútfelling er í brekkunni skammt ofan við lagina, en þar er dálítil volgra. Vestar í brekkunni, ofan við túnið, kemur líka fram um 40° heitt vatn. Ekki er vitað um jarðhita annars staðar í Hofs-landi.

Bláinn fyrir ofan heinn er öll hulin jarðvegi, og fast berg sést þar ekki nema smá klettabrickur á stöku stað. Engin gil eru í hlífinni nema eitt rétt sunnan við Hof. Í því gili sjást ekki gangar og ekki heldur misgengi eða brot sem nokkru nema a.m.k. ekki í þeim hluta gilsins, sem er fyrir neðan fossinn.

Það hefur að svo stöddu ekki reynst mögulegt að finna jarðfréðilega skýringu á hvernig stendur á hinu heita vatni á Hofsvöllum. Segulmælingar reyndust ekki gefa neitt heldur. (Sbr. mælingar Guðmundar í Álmasonar).

Litlahlíð.

Gegnt Hofsvöllum er Litlahlíð, austan megin í dalnum. Þar er volgra í fúamýri rétt norðan við bæinn. Hití er 18 - 20°C. Um þennan stað gildir hið sama og um Hofsvelli að fast berg sést ekki í nágrenni við volgruna, og hlífín fyrir ofan bæinn er hulin lausum jarðlögum. Í túninu skammt sunnan við bæinn er talið að votti fyrir jarðhita. Vatn er þar þó ekki á yfirborði. Regulmæling ofan við volgrana bar engan árnagur.

Bakkakot.

Bakkakot er nú í eyði, en nýbýli er risið nálægt þeim stað, þar sem áður var bærinn Þyrgi. Þessi bær nefnist

Þyrgisskarð.

Heitt vatn kemur upp á austurbakka Jökulsár (vestri) beint vestur af Bakkakoti aðallega úr sprungu, sem liggur meðfram ánni og stefnir nálægt N - S. Sprungan er í molabergi (konglomérat), sem sýnilega er mynduð af frasturði Jökulsár í lok ísaldar. Eftir að áin var búin að grafa gjúrnú fyrir norðan, hefur hún líka skorið í gegnum malarlöggin, sem í nánunda við hið heita vatn eru ortin að fastri steypu vegna kísleifrunnar í vatninu.

Hitastig er 66°C og vatnsmagn mikið, líklega allt að 10 l/sek. Nokkuð af heitu vatni kemur líka upp í ánni sjálfri og eins kemur það víðs vegar út úr molaberginu meðfram henni. Vestan við ána er stór blágrýtisgangur, sem stefnir NA - SV ca.

Hluti af honum sést upp úr eyrinni vestan við ána og svo sést hann í brekkunni þar vestur af. Þessi gangur er a.m.k. 10 - 12 m þykkur, en vel má vera að hann sé þykkari, því lítið sést af honum uppúr hinum lausu jarðlögum. Gangurinn stefnir undir molabergsklöpp skammt sunnan við aðal lauginn austan megin árinna. Jökulsá fellur undir þessa klöpp í hörðum streng. Úr klöppinni vetlar volgt vatn og kísilútfellingar eru þar. Gangur þessi hallast um 73° norðvestur, en blágrýtislögunum hallar á þessum slóðum yfirleitt um ca. $18 - 20^{\circ}$ suðaustur. Lítilsháttar kísilútfellingar verður vart í ganginum sjálfum.

Um 60 m norðar er annar gangur, sem hefur lítiðeitt norðlegari stefnu. Hann er ca. 3 m þykkur og liggur á sná niður vesturhlíð árgilsins en sést ekki annars stöðar.

Það virðist mjög sennilegt, að jarðhitinn á Hakkakoti stendi í sambandi við þessa ganga.

Hverhólar.

Hverhólar er nýbýli úr landi Góðdala. Í giliinu við Jökulsá kemur heitt vatn út úr molabergslagi rétt niður við ána og beint norður af lauginum á Hakkakoti. Hitinn er 65°C og vatnsmagn talið vera um 5l/sek, og mun það vera aðal abin ein, en heitt vatn kemur þarna víðs vegar úr molaberginu og er því vatnið allt mun meira. Blágrýtisklappir koma frem við ána undir molaberginu, en ekki sér þess vott að heitt vatn komi úr sprungum í þeim. Það virðist aðeins koma úr molaberginu og nálegt nótum þess og blágrýtisins. Á það skal aftur

bent, að þetta molaberg getur talist fast berg aðeins þar sem hveravatnið hefur náð til þess, og það hefur bakast saman af kísilsýrunni í því. Sprungur í molaberginu stefna eins og á Bakkakoti, þ.e. nærri N - S. Gangar sjást ekki á þessum stað, en þó má vera að gangur liggja eftir ánni án þess að hann sjáist. Austanmegin árinna, þar sem hún beygir norður er gangur, sem stefnir ca. NA - SV. (Sbr. uppdrátt Guðmundar Pálmasonar).

Þessi gangur geti þá verið rétt nortan við laugin. Líka er hugsanlegt, að þetta vatn komi frá stóra ganginum, sem áður er getið um og sem heita vatnið á Bakkakoti að Blíum líkindum kemur úr, og fylgir það þá millilagi eða millilögum í blágrýtinu. Ekki er heldur ómögulegt að brotlína liggja þarna eftir ánni eða eins og sprungan í molaberginu stefnir. Hins vegar virðist sannanlegt, að um misgengi getur þar ekki verið að ræða.

Þarna þarí meiri rannsóknna við áður en hægt er að gefa ákveðin svör.

Tunguháls.

Laugin er um 300 m sunnan við beinn í nýraktuðu túni, sem áður mun hafa verið nýri. Hiti laugarinnar er 35°C. Vatnsmagnið er 2 - 3 l/sek ca. Þetta er aðallaugin. Nokkru sunnar, rétt við gljúfur Jökulsár kemur nokkuð af volgu vatni upp við og úr gangi, sem stefnir ca. NA - SV. Gangur þessi er um 12 m þykkur. Honum hallar norðvestur 75° (meðaltal af 3

mælingun). Niðri í gljúfrinu, sem á þessum stað er um 80 m djúpt kemur líka nokkuð af volgu vatni úr suðurhlíð gangsins, og kísildútfellingar eru þar áberandi. Útellingar sjást líka við ganginn austan megin í gljúfrinu.

Frá þessum gangi og niður eftir gljúfrinu er í jöldi basaltganga og stefna flestir NA - SV eða þar um bil. Frá áður nefndum gangi og niður að þeim stað, þar sem mætast Jökulsá eystri og vestri, eru a.m.k. 14 slíkir gangar. Á þessari leið eru líka nokkrir gangar, sem stefna nálægt því NV - SA. Jarðhitinn á Stekkjarflötum austan við Jökulsá eystri er rétt sunnan við gang, sem stefnir NA - SV. Frá mótum Jökulsár vestri og eystri, að Hakkakoti, eru a.m.k. 24 gangar sýnilegir, en það þýðir að um 8 gangar eru á hvern km.

Neðan við ármótin eru líka margir gangar, en þangað náðu athuganirnar ekki að þessu sinni.

Athuganir leiðdu í ljós, að gangar eru bæði sunnan, norðan og vestan við aðallaugina á Tungubálsi.

Gangurinn vestan við hana liggur þvert yfir báða hina, sem stefna NA - SV ea. Hann er um 15 m þykkur. Nyrsti gangurinn er 7 - 8 m þykkur. Austan megin ár í gljúfrinu sjást kísildútfellingar við hann.

Náðir gangarnir, sem stefna NA - SV hallast nálægt því 75° norðvestur og virðist það vera gegnum gangandi fyrir ganga með þessari stefnu. Líklega stendur sá halli aðallega í sambandi við huggun blágrýtishellunnar, en blágrýtisögunum

virðist yfirleitt á þessu svæði halla um 18 - 20° suðaustur ca.

Áballaugin á Tunguhálsi er ekki við neinn af þessum göngum. Kringum hana er allþykkur jarðvegur, en undir honum mætti gera ráð fyrir að ármöl væri. Vatnið getur því runnið nokkurn veg gegnum þessi lausu lög. Volgrur eru líka á nokkrum stöðum í nýri norður af lauginni.

Það verður hér talið nærri víst, að hið heita vatn komi úr einhverjum þessara ganga. Það væri þó mjög eskilegt, ef með einhverju móti væri hægt að fá úr því skorið, hvaðan vatnið raunverulega kemur. Ef til mála kemur að bora á þessum stað, er vitanlega óhjákvamilegt að fá lýst úr því skorið, hvar vatnið kemur úr föstu bergi.

Irafelli í Svartárdal Lýtingsstaðahreppi.

Sem stendur er þessi jörð í eyði, en tilheyrir landnámi Ríkisins og mun byggjast á ný eftir nokkur ár.

Lítilsháttar volgrur eru þar í nýri vestan við Svartá og dálítið norður af þunum. Gangar tveir sjást við ána þar rétt hjá. Stefnir annar þeirra NV -SA og er 8 - 10 m þykkur. Skammt suðvestan við hann eru volgrurnar, og verður því að telja líklegt að þar standi í sambandi við ganginn.

Rétt sunnan við hann er annar gangur, sem stefnir NA -SV ca. og skerast þeir rétt austan við gljúfur Svartár.

Sveinsstaðir.

Volgt vatn kemur upp í nýri fyrir neðan þjóðveginn

niður af þenum og eins í skurði fyrir ofan veginn. Hití 23°C. Vatnsmagn ca. 0,2 l/sek.

Fast berg sést hvergi í nágrenninu. Austan í Hamraheiði virðast vera gangar á nokkrum stöðum, en ekki var tími til að fara um allt það svæði. Reglulegar línur liggja niður eftir fjallinu á nokkrum stöðum og steinir ein þeirra nálegt volgrunni á Sveinsstöðum. Sennilega liggur þar gangur, og benda segulmælingarnar líka ótvíðrett til þess. (Sbr. mælingar Guðmundar Pálmasonar).

Lörsteinsstaðir.

Volgt vatn kemur upp í mjórabrekku norðvestur af þenum. Hití 14 - 18°C. Vatnsmagn áætlað 0,3 - 0,5 l/sek. Fast berg sést ekki nálegt þessum stað. Segulmælingar báru ekki árangur.

Láfarinsstaðir.

Þarinn hefur nýlega verið fluttur og er nú neðan við jökkeveginn. Laugin er rétt við þenn.

Vatnið kemur upp úr lausum kvarterum sandsteini, og hefur verið grafið í hann með handverkförum ca. 1 m djúpar holur. Við það jókst vatnsmagnið en hitastig hokkaði ekki. Hití 42°C. Vatnsmagn 3 - 4 l/sek. Rétt hjá aðallauginni er volgt vatn í mjóri. Ofaná sandsteininum, sem vafalaust er "postglacial" liggur þykkur mjórarjarövegur, og fast berg sést ekki fyrr en komið er allhótt upp í hlífina fyrir ofan þenn.

far, norðvestur af Hvammkoti, og um 1,5 km frá nú-
verandi Hafgrímsstaðabæ, eru tveir gangar sýnilegir. Sá
stærri þeirra stefnir NA - SV og er 9 - 11 m þykkur. Að aust-
an hverfur hann undir Hellisás seríuna (sjá síðar) en að vest-
an undir jarðveg í brekkunum. Norðvestur af Hvammkoti sker
þessi gangur yfir annan eldri gang, sem virðist lílu minni.
Hann stefnir NA - SV rétt vestan við Hafgrímsstaðabæinn. Við
báða þessa ganga er nokkuð af útfellingum, aðallega þó við
þann síðarnefnda. Þessi gangur virðist fremur þunnur og steina-
hans nokkuð óregluleg. Norðan við Hafgrímsstaði um 800 m frá
bænum og skammt frá Svartá er 48°C heit laug. Vatnsmagn ca.
0,3 - 0,4 l/sek. Laugin kemur upp úr jökulurðar- (mórenu)
holti, og stórgrýtt jökulurð er þar í kring.

Austan í fjallinu vestan við Mælifell og Starrastaði
eru nokkrir gangar, þar á meðal einn, sem stefnir beint á
þessa laug. Hann er um 10 m þykkur. Mikið er af holufylling-
um í honum, og hann er mjög veðraður. Annar þunnur gangur er
rétt sunnan við hann, og stefnir sí eins.

Af þessu virðist mögla telja ekki ólíklegt, að jarð-
hitinn á báðum þessum stöðum í Hafgrímsstaðalendi standi í
sambandi við ganga.

Starrastaðir.

Laugervatnið kemur upp úr áreyrum á nokkrum stöðum
rétt vestan við Svartá, ca. 500 m sunnan við Starrastaði.
Hití 45°C. Vatnsmagn 0,1 - 0,2 l/sek. Vafalaust blandast
það köldu vatni.

Austan í fjallinu vestur af Starrastöðum eru a.m.k. 7 gangar sýnilegir á um það bil 2 km. langri leið, þ.e. frá norðurúxl íjllains og suður að læk, sem fellur niður fjallið og í Svartá gegnt Hafgrímsstöðum. Á kortinu (1:100000) ber þessi hluti fjallsins nafnið Háabrekka.

Rétt norðan við áburneindan læk er 4 - 5 m þykkur gangur, sem stefnir beint á lauginn á Starrastöðum. Gangur þessi er mikið unnyndaður og veðraður.

Ekki virðist ólíklegt, að jarðhitinn á Starrastöðum standi í sambandi við þennan gang.

Stefna ganganna austan í Háabrekku er nokkuð mismunandi. Tveir þeirra stefna um N 10° A, tveir um N 20° A, einn nærri rétt A - V og tveir um N 55° A. Segulskjekkja er áætluð 28° V og er ekki innifalin í þessum tölum. Það skal tekið fram að þessar stefnuákvæðanir eru ekki nákvæmar. Stefna ganganna er líka oftast nær ekki alveg regluleg.

Hellifell.

Volgt vatn kemur upp í mjúri ca. 250 - 300 m fyrir neðan beinn, milli jökulurðarholta. Hití 24°C. Fast berg sést ekki í nánd við stöðina. Gangur er hins vegar uppi í fjallinu fyrir sunnan og vestan. Þessi gangur stefnir rétt austan við Merkigará (sjá síðar) og setti samkvæmt því að liggja um þessa mjúri ekki fjarri lauginni. Segulmælingar sýna að svo er. (Sbr. mælingar Guðmundar Válmasonar).

Telja verður líklegt, að jarðhitinn standi í sambandi við gang þennan.

Hamarsgerði.

Þessi jörð er nú í eyði, en tilheyrir

Hvíteyrum.

Austan í jökulurðarholti sunnan og neðan við rústir bæjarins eru volgrur, og eins í mýri þar niður af. Nokkur kísilútfelling er á steinum þar sem vatnið kemur út úr urðinni. Hitinn er þar 16°C , en í mýrinni fyrir neðan er hitinn 18°C . Vatnsmagn er ca. 0,5 - 0,7 l/sek. Smávegis volgrur eru víts vegar sunnan og neðan við þessa staði.

Fast berg sést ekki við volgrurnar, en gangar tveir sjást í gljúfri Gílkotslækjar og a.m.k. einn í neðanverðu gljúfri Mælifellsár og stefna þeirra er þannig að mæla má að þeir liggja ekki fjarri þessum stað. Brotlína og misgengi er sýnilegt í gljúfri Mælifellsár og geti sú lína einnig verið nálægt þessum stað. Frá Hamarsgerði að Hvíteyrum er um 2 km vegarlangi, og því litlir möguleikar til hagnýtingar á jarðhitinum. M.a. af þeim orsökum voru ekki gerðar mælingar á þessum stað.

Að svo stöddu verður ekki um það rúllýrt hvort jarðhitinn í Hamarsgerði stendur í sambandi við ganga eða brotlínur.

Merkigarður.

Laugarvatn kemur þarna fram á tveim stöðum vestan undir klettabelti austan við túnið. Lokur rétt ofan við þeinn er 18°C og vatnsmagn ca. 0,2 - 0,3 l/sek og annar sunnan og neðan við þeinn er 22°C og vatnsmagn 0,2 - 0,3 l/sek þar líka. Eina og áður er getið (Sjá Melifell) er gangur í Kjallinu vestur af Starrastöðum og stefnir sá nákvæmlega á þessa stabi báða þ.e. vestan við klettabeltið, sem liggur austan við túnið í Merkigarði.

Gangur þessi er þunnur, aðeins um 2 m., en rétt sunnan við hann er annar mjög þunnur gangur, sem steinir eins. Eins og áður er getið munu þessir gangar liggja um mýrina á Melifelli.

Segulmælingar sýna, að gangur mun vera rétt austan við túnið í Merkigarði (Sbr. mælingar Guðs. Pálssonar) og er því líklegast að jarðhitinn standi í sambandi við hann.

Melifellsá.

Laug í mýri alllangt frá þessum. Hití 30°C. Mýri er allt í kring. Í gljúfri Melifellsár suðvestur af þessum eru laugar, sem stefna a.m.k. ekki mjög fjarri lauginni.

Mælingar voru ekki gerðar á þessum stað og því ómöglegt að segja hvort þessi laug er í sambandi við ganga eða ekki.

Gljúfur Møllifellsár

Norður af Hamarsgerði sér í gljúfri Møllifellsár dálítið misgengi, og hefur sveðið austan misgengisins sigið, fyrst um ca. 6 m og rétt austan við það aftur um 2 - 3 m. Foss hefur myndast við atalmisgengið. Brotlínunni hallar 75° norðaustur og stefnan er NV - SA. Skammt vestur af þanum Møllifellsá er allþykkur gangur, sem liggur tvisvar á ská yfir ána, sem hér rennur í mörgum bugum, en ekki beint eins og sýnt er á kortinu (1:100 000).

Skammt fyrir neðan misgengið er þykkur gangur, sem liggur á ská yfir gilið, og ca. 50 m fyrir neðan hann er annar gangur nokkuð þykkur. Nokkru neðar í gljúfrinu er brotlína og misgengi, en ekki sést hversu mikið það er. Það sést aðeins norðanvegin í giliinu og uppi á barmi þess eru snávegis volgrur $9 - 12^{\circ}\text{C}$ heitar, og virðast þær bundnar við misgengið. Þessi brotlína hefur ekki sömu stefnu og hin fyrrnefnda. Neðantil í gljúfrinu er gangur, sem stefnir nálægt Hamarsgerði. Í neðanverðu gljúfrinu er ekki ólíkt því að brotlínur væru, en ekki varnst tími til að athuga það nánar.

Laufá.

Laugervatn kemur upp á mótum mýrar og vallendisbrokku um 600 m fyrir ofan þann. Það er leitt í 1 tommu plastpípu í hásid til hitunar. Hití 40°C . Blágrýtislag kemur fram rétt fyrir ofan laugina, og myndar það hjalla subur eftir fjallinu. Sunnantil á honum er laug, sem tilheyrir Reykja-

Reykjavelli.

völlun. Hití 46°C. Vatnsmagn 0,5 - 0,7 l/sek. Volgrur eru hér og þar í nýrinni við Daufárlaugina. Skammt fyrir norðan laugina er lakur, sem fellur fram af hjallanum, og sést fast berg í farvegi hans. Þar er þunnur gangur, sem stefnir NA - SV ca. Hann er óreglulegur og brotinn um þvert. Brotlínan virðist stefna nærri rétt N - S, en sést aðeins á mjög stuttum kafla og stefnan því nokkuð óljós. Engin merki um jarðhita sjást við brotlínuna.

Mugljóst er að brotlínan er yngri en gangurinn. Ekki virðist með öllu ólíklegt að brotlínur eigi sinn þátt í myndun hjallanna á þessu svæði.

Vestan og ofan við Reykjavelli er klettur 6 - 8 m háur og þverhnýptur að austan. Hann er úr breccíu. Í klettum fyrir sunnan og ofan Daufárlaugina sést skriðflötur og brynja (harnesk), sem stefnir á ská um hjallann.

Állt virðist þetta benda til þess að brotlína eða brotlínur séu hér, en sökum þess hvað allt er hulið jarðvegi eru mjög takmarkaðir möguleikar á að fara sönnur á það og eins á hitt, hvornig þessar línur liggja og hvort um veruleg misgengi er að ræða eða ekki.

Saurbejar

Í landi Saurbejar eru a.m.k. tvær volgrur háðar í nýri á hjúllunum norðan við Daufá. Önnur þeirra er aðeins þerra en Daufárlaugin. Hití 26,6°C. Vatnsmagn lítið. Hin volgræn er í fúamýri á efsta hjallanum. Hití 35°C. Állt er

hér hulið jarðvegi. Ekki virðist líklegt að jarðhitinn á síðastnefndum stað standi í sambandi við misgengi, en öllu líklegra að um gang sé að ræða. Í Bergarárgljúfri, nokkuð norðan við þennan stað, eru gangar og basaltinnskot (intrusív), en brotlínur eða misgengi sjást þar ekki. Áballaugin í Saurba er við Svartá að sögn um 800 m norðan við baun. Hití 48°C. Vatnið kemur upp úr mál í árbakkanum og blandast vafalaust köldu vatni. Molahjalli er ofan við laugina og fast berg sést þar ekki.

Rétt sunnan við baun sést brotlína og misgengi í gilekorningi. Gangur er þar líka, og er hann brotinn og því eldri en brotlínan. Stofna brotlínunnar er nokkuð óljós, en virðist vera suðaustur til suður. Ekki er heldur ljóst um hversu mikið misgengi þarna er að ræða, en líkur til að það sé a.m.k. eitthvað meira en 6 m.

Laugarhálar.

Þar þessi hét áður Litladalskot. Í kálgarði rétt fyrir ofan baun er laug. Hití um 46°C. Vatnið er leitt í baun til hitunar. Undir jarðveginum er laus sandsteinn eða molaberg við laugina og kemur vatnið úr því. Fast berg sést skammt fyrir ofan. Hæðadrögin þar suður af eru mestmegnis úr grálötu, fremur fínkornöttu basalti. Önnur laug er rétt austur af baunum efst í nýri. Hití er lægri þar en í hinn lauginni. Basaltlög eru rétt fyrir ofan þessa volgru, en brotlínur eða gangar sjást þarna ekki.

Á hæðinni suður af þannum er laug í mýri. Hiti 30°C. Skammt fyrir sunnan hana sést hluti af gangi vestan megin í reglulegri, nokkuð breiðri skoru, sem stefnir NA - SV ca. og sem liggur suður eftir hæðunum. Ekki virtist ólíklegt að þarna sé um að ræða gang, sem veðrast hefur frá en blágrýtislögin. Ef svo er mun hann liggja skammt austan við laugin, og gæti hún því stöðit í sambandi við ganginn.

Hórabdalur

Volg lind kemur út úr brekku um 800 m norðan við bæinn. Hiti 22°C. Vatnið kemur út úr molabergi Heilísásseríunnar (sjá síðar). Fast blágrýti sést hvergi í brekkunum vestan Hórabsvatna frá því fyrir sunnan Litladal og þar til rétt sunnan við Reykjatungu.

Ekkert verður um það sagt hvaðan heita vatnið í Hórabdal raunverulega kemur.

Heilísásserían.

Vestur af Hórabdal er fjallshryggur, sem samkvæmt kortinu er 256 m hár y.s. og nefnist Heilísás. Hann er úr molabergi og sandsteini og er aldurinn vafalaust kvarter. Sýnilega er þetta að langmestu leyti myndað af framburði straumvatna, sennilega jökulvatna á einhverri af hinum kvarteru ísöldum. Þetta set virtist hafa fyllt dal, sem þarna var endur fyrir löngu. Vesturbrún þess dals hefur þá verið dálitit austan við Hvamkot, en austurbrún austan við Litladal. Þessi

sandsteins og molabergsseríá, sem kalla mætti Helligás-serí-
una, nær frá því rétt norðan og austan við Þorsteinsstaði og
alla leið norður undir Reykjatungu. Að vestan nær hún skammt
vestur fyrir Helligás en að austan að Héraðsvötnum og Héraðs-
dal. Þykkt seríunnar getur verið allt að 200 m. Í Hellig-
ási nær hún 256 m hæð y.s. en hverfur undir aura Héraðsvatna
norður af Stapa í um 40 m h.y.s. Virðist því hinn forni dal-
ur hafa verið eitthvað dýpri en núverandi dalur. Sandsteinn
og molaberg (konglomerat) er hvað innan um annað í þessari
seríu. Sandsteinninn er víðast hvar brúnleitur. Fín og gróf
lög skiftast á án nokkurrar reglu. Steinarnir eru aðallega
mismunandi gerð af basalti, en líparít kemur líka fyrir.
Steinarnir eru af öllum stærðum, en einna mest þó af hnúll-
ungum, sem eru um 30 - 50 cm í þvermál. Víða sjást þó í þessu
björg sem eru allt að 2 m í þvermál, og eru þau þó ekki rúlluð.
Sunsetaðar er bergið skálögðtt (delta) t.d. norðan við Stapa
og hallar lögnum þar 15 - 20° norður. Ásteðulaust er að gera
nánar grein fyrir þessari myndun hér, en hún torveldar mjög
athugasemir á jarðhita á því svæði sem hún nær til.

Reykjasvæðið

Með Reykjásvæðinu er átt við svæðið kringum Reyki,
austan Svartár, þ.e. Reykir og nýbfla þar rétt hjá.

Í þessu svæði öllu kemur upp mjög mikið heitt vatn.
Nestur hiti mældist í Hornahver 66°C á botni hversins.

Á öllu svæðinu kemur vatnið úr molabergi eða sandsteini
og annað berg sést ekki.

Í suðurbrún Reykjatungu sést gangur, sem stefnir miðja vega milli Reykja og skólahússins nýja. Hann er um 2 m á þykkt og mjög ummyndaður. Suðurbrún Reykjatungu er áberandi regluleg og geti þar verið um brotlínu að ræða. Sannanir fyrir að svo sé vantar þó algerlega.

Suður af tungunni miðri skammt frá brekkurótunum kemur í ljós unglegt gjall og hraun, sem ekki er vottur af holumfyllingum í. Hluti af Helligásseríunni liggur ofaná því, og steinar úr þessari myndun hafa borist með jökluum síðustu ísaldar norður eftir. Lítil þor á hrauni þarna, en smá gangar sjást á a.m.k. tveim stöðum. Best þor á rauðu eða svörtu gjalli. Ekki vannst tími til að kanna svæðið í kring um þessa myndun. Vart verður þó hjá því komist að etla að þarna sé um að ræða fornar eldstöðvar. Þar eru þó vafalaust kvarterar, en um aldur þeirra verður ekki sagt að öðru leyti annað en það, að tveir ísaldir hafa gengið yfir þar. Að sjálfsögðu er því hér um að ræða aðeins rústir eldstöðvanna.

Vindheimar

Heitt vatn kemur á nokkrum stöðum út úr norðurhlíð Reykjatungu. Norðan í fjallinu ca. 700 - 800 m frá þunum kemur all mikið vatn, en það er nokkuð dreyft. Hití 58°C. Sunnar og ofar í fjallinu er smáland 54°C heit. Hún liggur það hátt að e.t.v. mætti fá vatnið sjálfrennandi heim að Vindheimum. Vegarlengdin er um 1 km.

Að svo miklu leyti sem séð verður, virðist heite vatnið koma úr smá sprungum í berginu norðan í fjallinu. Gangar eða brotlínur sjást ekki.

Gljúfrið við Reykjafoss

Þyrst í gljúfri Svartár, við svonefndan Gullhyl er gangur, sem liggur á ská yfir gljúfrið og stefnir norri því N - S. Hann er 2 - 3 m þykkur og uppúr honum og við hann kemur 35°C heitt vatn. Þunnar sáar ganga út frá honum. Sunnan í gljúfrinu sést þykkur gangur, sem liggur eftir því endilöngu. Annar er í vesturbrún gilsins og vestan við það. Sá er 2 - 2,5 m þykkur. Gangurinn, sem liggur eftir gljúfrinu, myndar allhóan kamb norðan við fossinn, og fellur fossinn að nokkru niður á og fram af gangnum. Hann hverfur svo í krik-anum sunnan við fossinn, og þar sér fyrir kísilútfellingum við hann.

Rétt sunnan og ofan við fossinn og austan ár er laug, sem kemur upp úr molabergi og sandsteini. Hití 65°C.

Víðingri

Volgt vatn hefur fundist í skurti neðan við túnið. Vatnið virðist koma upp úr mál, sem vafalaust er framburður Víðingrarár. Fremst í gilinu er stór gangur, sem sker þvert yfir það. Hann er a.m.k. 8 - 10 m þykkur og halli hans er um 64° Nn.

Þær athugasir, sem hér hefur verið gerð grein fyrir, virðast benda til þess, að jarðhitinn í þessum hluta Skaga-
Fjarðar sé að langmestu leyti bundinn við bergganga.